

INFORMACIJA

Implementacija sistema za elektronsku identifikaciju i autentifikaciju i sistema za elektronsku naplatu i kontrolu naplata administrativnih taksi i naknada

UVOD

Ministarstvo javne uprave u skladu sa nadležnostima prepoznatim posebnim propisima sa posebnom pažnjom radi na razvoju elektronske uprave, stvaranjem sigurnih digitalnih prostora i usluga.

Kako bi se povećala sigurnost prilikom pružanja elektronskih usluga u smislu postojanja povjerenja u elektronske identitete i omogućilo jednostavnije plaćanje propisanih administrativnih taksi/naknada Ministarstvo pokrenulo je realizaciju sledećih projekata:

- Uspostavljenje sistema za elektronsku identifikaciju i autentifikaciju (NS eID)
- Uspostavljanje sistema za elektronsku naplatu i kontrolu naplata administrativnih taksi i naknada (NS NAT)

Nakon integracije ovih sistema sa elektronskim uslugama, uveliko će se podići kvalitet elektronskih usluga u smislu sigurnog pristupa, olakšanog plaćanja, kao i kontrole naplate.

Ovi sistemi predstavljaju temeljne elemente (building blocks) za uspješnu implementaciju eUprave u Crnoj Gori.

STRATEŠKI OKVIR

Razvoj e-uprave, kao značajne oblasti za napredak društva, prepoznat je u strateškim dokumentima Vlade Crne Gore, i to:

- Strategiji sajber bezbjednosti Crne Gore 2022-2026
- Strategiji digitalne transformacije Crne Gore 2022-2026
- Strategiji reforme javne uprave 2022-2026

PRAVNI OSNOV ZA USPOSTAVLJANJE SISTEMA

Zakon o elektronskoj upravi ("Službeni list CG", br. 72/2019).

Kao dio jedinstvenog informacionog koji uspostavlja i kojim upravlja Ministarstvo javne uprave, definisani su sistem za elektronsku identifikaciju i autentifikaciju kao i sistem za elektronsku naplatu i kontrolu naplata administrativnih taksi i naknada.

Zakon o elektronskoj identifikaciji i elektronskom potpisu („Službeni list CG“ br.72/2019).

Nakon usvajanja Zakona o elektronskoj identifikaciji i elektronskom potpisu donijeto je devet podzakonskih akata kojima se detaljnije propisuje oblast elektronske identifikacije i elektronskih usluga povjerenja („Službeni list CG“ br.20/2020).

Zakon o administrativnim taksama ("Službeni list CG", broj 18/19) .

Ovim zakonom propisano je da se plaćanje takse elektronskim putem vrši preko sistema za elektronsko plaćanje administrativnih taksi, kojim upravlja organ državne uprave nadležan za poslove elektronske uprave i elektronskog poslovanja.

Vlada Crne Gore donijela je **Uredbu o bližim uslovima i načinu plaćanja administrativnih taksi elektronskim putem** ("Službeni list CG", br. 68/2020) kojom je propisano da se administrativne takse za spise i radnje mogu plaćati elektronskim putem pod uslovima i na način utvrđen ovom uredbom, što znači da će građani i privreda prilikom plaćanja administrativnih taksi

preko sistema za elektronsku naplatu administrativnih taksi elektronskim putem kojim upravlja Ministarstvo javne uprave.

Zakon o poreskoj administraciji ("Službeni list RCG", br. 65/01 i 80/04 i "Službeni list CG", br. 20/11, 28/12, 8/15, 47/17 i 52/19) i **Naredba o načinu uplate javnih prihoda ("Službeni list CG", br. 129/21)**, kojom su propisani računi na koje se vrši uplata javnih prihoda.

U cilju kontrole uplaćenih administrativnih taksi i drugih javnih prihoda potpisan je **Sporazum o elektronskom ustupanju podataka o platnim transakcijama u korist transakcionih računa otvorenih za prikupljanje državnih javnih prihoda**, između Centralne banke Crne Gore, Ministarstva finansija i Ministarstva javne uprave).

Takođe jedna od ključnih aktivnosti u cilju realizacije projekta NS - NAT je i potpisivanje **Ugovora sa bankama o prihvatanju platnih kartica putem interneta** kako bi se elektronska plaćanja mogla realizovati. Ugovori su potpisani sa bankama koje su ispunjavale tehničke uslove za realizaciju ovog projekta i to sa NLB bankom, Crnogorskom komercijalnom bankom i Hipotekarnom bankom. Sa strane Vlade Crne Gore potpisnici ovog Ugovora su Ministarstvo finansija i Ministarstvo javne uprave.

I SISTEM ZA ELEKTRONSKU IDENTIFIKACIJU I AUTENTIFIKACIJU

Implementacijom sistema NS eID Crna Gora prati evropske trendove u smislu ispunjavanja jednog od četiri digitalna cilja koja treba ostvariti do 2030. godine, a kojim je planirano da se 80% građana EU služi elektronskom identifikacijom (izvor: [Digitalna agenda za Europu i Informativni članci o Europskoj uniji i Europski parlament \(europa.eu\)](#) Digitalni kompas ([COM\(2021\)0118](#))).

NS eID je informacioni sistem koji daje funkciju elektronske identifikacije, odnosno autentifikacije (potvrđivanja) i autorizacije korisnika prilikom korišćenja elektronskih usluga. Građani koji posjeduju novu ličnu kartu imaju mogućnost da se preko NS eID sistema elektronski identifikuju prije nego što pristupe realizaciji odabrane usluge. NS eID pruža snažnu kriptografsku zaštitu podataka i visok nivo povjerenja u elektronski identitet. Upotrebom nove lične, koja u sebi sadrži dva certifikata (kvalifikovani certifikat za elektronsku identifikaciju i certifikat za kvalifikovani elektronski potpis) moguće je obaviti sigurnu i bezbjednu identifikaciju za sve elektronske usluge, bez odlaska na šalter, što znači da građani sa novom ličnom kartom:

- potvrđuju svoj elektronski identitet koji im je izdat na certifikatu za elektronsku identifikaciju;
- kvalifikovanim elektronskim potpisom potpisuju podneske koje upućuju institucijama.

Osim primjene lične karte kao kvalifikovanog sredstva "**visokog nivoa sigurnosti**" kroz NS eID planiraju se izdavati i sredstva elektronske identifikacije "značajnog nivoa sigurnosti koja se zasnivaju na dvofaktorskoj autentifikaciji", kada se za to steknu svi tehnički i organizacioni uslovi.

Za dobijanje sredstva "značajnog nivoa sigurnosti" elektronske identifikacije, koje je besplatno, neophodno je izvršiti registraciju zainteresovanih građana u smislu inicijalnog utvrđivanja i provjere identiteta u nekom od registracionih tijela (RA). Ministarstvo javne uprave nastoji da ostvari saradnju sa odgovarajućom institucijom koja u skladu sa svojim nadležnostima ima kapacitete da vrši inicijalno utvrđivanje i provjeru identiteta, kroz postupak registracije i omogućiti da se preko NS eID izdaju elektronski identiteti.

Takođe, za punu primjenu ovog sistema neophodno je da organi državne uprave koji razvijaju elektronske usluge kroz opis usluge, obavijeste građane i o nivou sigurnosti sredstva elektronske identifikacije koji se zahtijeva za određenu uslugu.

Integracijom elektronskih usluga sa NS eID sistem kroz sistem se vrši potvrda identiteta korisnika, na bezbjedan i siguran način, nakon čega korisnik nastavlja sa realizacijom pokrenute usluge.

Implementacijom ovog sistema omogućiće se lakši razvoj novih elektronskih usluga, uz smanjenje troškova i vremena, istovremeno obezbjeđujući veću interoperabilnost između institucija i pratećih rješenja, kao i punu primjenu lične karte koja sadrži kvalifikovani certifikat za elektronsku identifikaciju i certifikat za kvalifikovani elektronski potpis.

Trenutno stanje

Tokom 2023. godine sistem je unaprijeđen u smislu:

- Uspostavljanja posebnog Web portala <https://idp.gov.me>
- Povezivanja sa sistemom za elektronsku naplatu i kontrolu naplata administrativnih taksi i naknada NS NAT kako bi građani uz prethodnu elektronsku identifikaciju preko NS eID sistema mogli da na jednom mjestu provjere sva svoja plaćanja u vezi sa javnim prihodima.
- Podešavanja sistema za standardne korisničke naloge, i za dvofaktorsku autentifikaciju putem SMS protokola;
- Integracije sertifikata drugih davalaca usluga povjerenja upisanih u Evidenciju i Registar kvalifikovanih davalaca elektronskih usluga povjerenja koje void Ministarstvo javne uprave, a koji su ispunili tehničke uslove za integraciju sa NS eID sistemom;
- Integracije sa web servisom MUP-a, za potrebe očitavanja MBG na osnovu sertifikata MUP-a.

II SISTEM ZA ELEKTRONSKU NAPLATU I KONTROLU NAPLATA ADMINISTRATIVNIH TAKSI I NAKNADA

Za potrebe olakšavanja procesa plaćanja državnih taksi i usluga iz domena državnih organa i lokalnih samouprava države Crne Gore, Ministarstvo javne uprave, realizovalo je projekat **informacioni sistem za elektronsku naplatu i kontrolu naplata administrativnih taksi i naknada**. NS NAT je platforma koja objedinjuje funkcionalnosti, plaćanja, prikupljanja, evidencije rasknjižavanja uplata u vezi sa svim administrativnim taksama, naknadama, propisanim zakonima Crne Gore.

Ovim sistemom omogućili smo građanima da administrativne takse, naknade i dr. plaćaju elektronski platnim karticama bez dolaska na šaltere institucija putem Web portala <https://eplacanje.gov.me>. Na ovaj način štedimo vrijeme i novac naših građana jer su oslobođeni plaćanja provizije na ukoliko preko ovog sistema plaćaju administrativne takse.

Sva plaćanja javnih prihoda se evidentiraju u sistemu za kontrolu koji je organima državne uprave dostupan na <http://ekontrola.gov.me>, što omogućava laku provjeru i statističku obradu naplate. Implementacijom ovog sistema znatno smanjujemo mogućnost zloupotreba, što se odražava na veće prihode u budžetu.

Takođe građani imaju trajnu evidenciju i praćenje svojih uplata preko <https://provjeriuplate.gov.me> nakon identifikacije preko sistema NS eID uz upotrebu certifikata sa lične karte.

Sistem omogućava i drugim institucijama da se integrišu i unaprijede svoje online sisteme na jednostavan način da kroz programsko okruženje integrišu online plaćanja u svojim servisima, kako bi građanima omogućiti, da pored zahtijevanja određenih online usluga imaju mogućnosti i da izvrše uplate potrebnih taksi i/ili naknada.

Pored daleko bržeg i efikasnijeg načina rada, ovakav sistem omogućava bezbjedniji način rada.

Trenutno stanje

U toku 2023. godine sistem je unaprijeđen u dijelu da se građanima omogući kanal web plaćanja u formi web portala. Pored olakšavanja i ubrzavanja procesa plaćanja i evidencije korisničkih transakcija, jedan od glavnih ciljeva portala je i smanjivanje mogućnosti za greške prilikom plaćanja. U cilju maksimalnog pojednostavljenja korišćenja i upotrebe sistema od strane krajnjih korisnika, definisani šabloni za plaćanje su grupisani po instituciji. Nakon odabira krovne institucije koja je krajnje odredište procesa plaćanja, korisnik ima mogućnost odabira administrativne takse/nakande. Sistem unaprijed generiše sve moguće podatke za uspješno realizovanje transakcije. Korišćenjem portala, korisnik ima mogućnost kreiranja sintetičkih transakcija, tj. realizaciju plaćanja više taksi/naknada izvršavanjem jedne platne transakcije.

Ministarstvo javne uprave aktom broj: 01-049/23-2257 od 28.04. 2023. godine obavijestilo je sve organe državne uprave da je sistem NS NAT spreman za primjenu i da su u obavezi da ga koriste u skladu sa Zakonom o elektronskoj upravi, kao i da dostave neophodne informacije o uslugama koje građani mogu da plaćaju preko ovog sistema. Odgovor i tražene informacije su do momenta sačinjavanja ove informacije dostavile: **Ministarstvo pravde, Ministarstvo javne uprave, Ministarstvo pomorstva i saobraćaja i Ministarstvo zdravlja.**

Zaključak

Uz punu primjenu ova dva sistema građani će moći na siguran i bezbjedan način da se identifikuju elektronskim putem uz korišćenje lične karte kao sredstva visokog nivoa sigurnosti, da izvrše uplatu svih javnih prihoda, kao i da na jednom mjestu provjere sve izvršene uplate kako građani, sa aspekta plaćanja, tako i institucije sa aspekta kontrole izvršenih uplata.